



*Tyrvään Pyhän Olavin kirkon
seinämaalaukset avautuvat sukututkijalle*



Useimmilla sukututkijoista on oma tietokone



Harvinaisia vieraita Kustaan Messuilla

Tampereen seudun sukututkimusseura ry:n julkaisu

Orpana

nro 2/1999
vuodesta 1979 nro 50

Julkaisupäivä 1.9.1999
Toimitus ja taitto Johanna Kurela
Kansikuva Arja Kääriä

ISSN 0359-128X



Tampereen seudun sukututkimusseura ry

Puheenjohtaja

Pekka Nuottajärvi
Neulaniementie 2
35100 Orivesi as.
puh. 03-335 4308
sähköposti: pekka.nuottajarvi@sci.fi

Varapuheenjohtaja

Virpi Nissilä
Riihipellonkatu 3 C 10
33530 Tampere
puh. 03-356 2887
sähköposti: viheni@koti.tpo.fi

Julkaisu- ja ohjelma-asiat

Johanna Kurela
Yliopistonkatu 45 D 43
33500 Tampere
puh. 03-261 2292
sähköposti: johanna.kurela@koti.tpo.fi

Retket

Ari Vesola
Peltolamminkatu 16 B 34
33840 Tampere
puh. 03-265 0507

Sihteeri

Minna Savola
Vihilahdenkatu 13 A 13
33900 Tampere
puh. 03-266 1226
sähköposti: msavola@koti.tpo.fi

Ohjelma-asiat

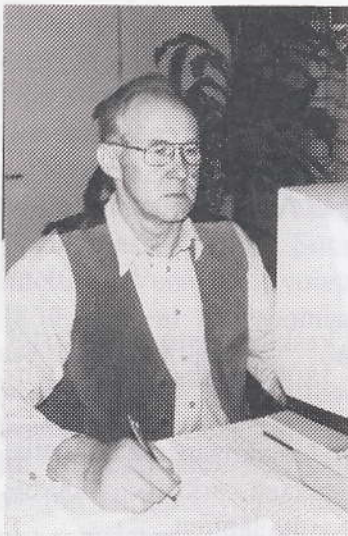
Eino Koskinen
Rongankatu 2-4 D 95
33100 Tampere
puh. 03-214 6731
sähköposti: einokos@saunalahti.fi

Rahastonhoitaja

Kristiina Hopia
Sariolankatu 4
33730 Tampere
puh. 03-364 7805

Julkaisujen myynti, tilaukset ja postitus

Milja Piepponen
Aleksanterinkatu 35 B 5
33100 Tampere
puh. 03-223 2768



Pekka Nuottajärvi

Puheenjohtajan palsta

Hyvä Tampereen seudun sukututkimusseuran jäsen. Ilmojen puolesta "hyvä vanhanajan kesä" on taittumassa syksyksi ja yhdistyksemme toiminta pyörittää jälleen käyntiin. Uudistuneen hallituksen jäsenet, kukin tehtäviensä mukaan, ovat kesän aikana valmistelleet tulevan kauden ohjelmaa.

Viime maaliskuun vuosikokouksessahan hallituksen monivuotiset jäsenet Antti Hietala, Kristiina Hopia ja Milja Piepponen halusivat jättää paikkansa uudelleen täytettäväksi. Heille kiitokset pitkästä ansiokkaasta työstä seuran hyväksi: Antille paljon työtä vaatineesta julkaisujen vastaavan toimittajan tehtävästä, Kristiinalle tarkasta seuran raha-asioiden hoidosta ja Miljalle, joka sihteerinä vastuullisesti huolehti seuran paperitöistä ja juoksevista asioista.

Uusiksi jäseniksi hallitukseen valittiin Eino Koskinen, Virpi Nissilä ja Minna Savola, joka jatkaa Miljan työtä sihteerinä.

Mennyt kausi oli vilkas ja toimintaa täysi. Viime tammikuun perinteisellä Suku-

tutkimuspäivällä Sampolassa vietimme samalla seuran 20-vuotisjuhlaa ja saimme lukuisat onnittelut naapuriseuroilta. Tilaisuus oli onnistunut, osallistujia oli yli 400 ja jäsenmäärämmekin ylitti neljänsadan rajan päivän aikana.

Monet seuramme jäsenet osallistuivat helmikuussa Suomen Sukututkimusseuran järjestämälle Sukuohjelmisto 8.0 -kurssille Ylöjärvellä. Maaliskuussa seuralla oli edustus ja osasto valtakunnallisilla sukututkimuspäivillä Mäntässä. Kustaan Messuilla kesäkuussa Tampereen Tullikamarilla esittelimme seuran toimintaa ja julkaisuja runsaslukuiselle yleisölle. Oma kevätretkemme tehtiin huhtikuussa Helsingin suuntaan, Kansallisarkistoon ja Gallen-Kallelan museoon Tarvaspään.

Toukokuussa Johanna Kurela ja Minna Savola järjestivät internet-kurssin, koska Johannan tekemän jäsenkyselyn perusteella tällaiselle oli tarvetta. Vastaavanlainen kurssi järjestettäneen syksyllä tarpeen mukaan. Tampereen Työväenopistossa ja Ahjolan Kansalaisopistossa

sekä usean ympäristökunnan kansalais- ja työväenopistossa on tulevana talvenakin mahdollisuus saada sukututkimusopetusta.

Viime talvikautena toteutettu pienryhmien kokoontumiskokeilu ei saanut kovin suurta menestystä, joten sitä ei toistaiseksi jatketa. Samaa sukua tai aluetta tutkivat voivat silti jatkossakin oma-toimisesti kokoontua vaihtamaan tietoja ja ajatuksia Vanhan kirjastotalon luentosalissa ennen jäsenkokousten alkua.

Omien jäsenten sukututkimukseen tai historiaan liittyvät esitelmät ovat edelleen varsin toivottavia. Jos Sinulla on jokin aihe, mistä voisit toisillekin kertoa, niin ota yhteyttä hallitukseen. Pyrin olemaan tavattavissa ennen kokousten alkua seuran kirjastossa. Siellä voimme keskustella ajankohtaisista ajatuksista, tehdä ehdotuksia tai yrittää ratkaista yhdessä jotakin ongelmaa.

Toivotan seuran jäsenille vilkasta ja tuloksekasta tutkimussyksyä! Tule mukaan ja tuo oma panoksesi seuran toimintaan.

Kevätretki kukkivaan Helsinkiin

Tampereen seudun sukututkimusseuran kevään 1999 retki päätettiin tehdä Helsinkiin. Lähtö tapahtui lauantai-aamuna 19.4.1999 kello 8 Vanhan kirkon rappusten edestä. Sateisesta säästä huolimatta matkalle lähti täysi bussilastillinen retkeläisiä. Ensimmäistä kertaa mukana oli myös Nokian sukututkijoiden jäseniä.

Helsinkiä lähestyttäessä sade loppui. Ensimmäinen kohteemme oli sukututkijoita erityisesti kiinnostava Kansallisarkisto (ent. Valtionarkisto).

Kiertokäynti ja esitelmä Kansallisarkistossa

Kansallisarkisto palvelee tutkimusta, viranomaisia ja kaikkia muita, jotka tarvitsevat sen tietoja. Vanhin asiakirja arkistossa on kuningas Birgerin suojeluskirje Karlalan naisille vuodelta 1316. Vanhin yhtenäinen asiakirja on voudintilit, jotka alkavat vuodesta 1537.

Sukututkimuksen kannalta tärkeitä ovat henkikirjat, maakirjat, tuomiokirjat ja perunkirjoitukset. Henkikirjoja pidettiin v. 1634–1989. Niissä oli vuoteen 1925 asti luettelo niistä 15–63-vuotiaista, jotka maksoivat henkirahaa.

Tuomiokirjoissa on pöytäkirjoja käräjiltä. Ne tuovat mielenkiintoista lisätietoa tutkimuksille. Kansallisarkistossa säilytetään puhtaaksi kirjoitettuja tuomiokirjoja.

Perunkirjoitukset ovat tarkkoja luetteloita vainajan omaisuudesta, veloista ja saatavista. Kansallisarkistossa on perunkirjoitukset pääasiassa mikrofilmeinä. Alkuperäiset ovat yleensä maakunta-arkistoissa.

Ruotujakolaitoksen aikaisista sotilaista löytyy tietoa Militaria-sarjasta.

Kansallisarkistossa säilytetään seuraavia viranomaisten alkuperäisiä arkistoja:

- voudin- ja läänintilit v. 1537–1808
- sotilasasiakirjat ennen vuotta 1809
- alioikeuksien pöytäkirjojen hovioikeuksille lähetetyt kappaleet 1600-luvun alkupuolella alkaen
- Venäjään v. 1721–1812 kuuluneen Vanhan Suomen arkistot
- valtiosihteerinviraston ja kenraalikuvernöörinkanslian arkistot v. 1808–1918
- valtioneuvoston ja ministeriöiden arkistot vuodesta 1918
- korkeimpien oikeuksien arkistot vuodesta 1918

- keskusvirastojen arkistot 1800-luvulta alusta lähtien
- Uudenmaan lääninhallituksen arkisto 1600-luvulta lähtien
- Uudenmaan läänin piiri- ja paikallisviranomaisten arkistot
- Porvoon tuomiokapitulin ja useiden Uudenmaan läänin seurakuntien arkistot.

Arkistossa on myös karttoja ja piirustuksia, joista vanhimmat ovat 1600-luvun puolimaista. Siellä säilytetään myös paljon ihmisten yksityisarkistoja ja asiakirjakokoelmia.

Erityisesti sukututkijoita kiinnostavat Suomen asutuksen yleisluettelo (SAY) ja seurakuntien historiakirjojen jäljennökset säilytetään Kansallisarkistossa. Suomen kaikkien seurakuntien noin vuotta 1860 vanhemmat asiakirjat ovat käytettävissä mikrofilmeinä. Parhaillaan kopioidaan mikrokorteille vanhoja väestökirjoja noin vuoteen 1900 saakka.

Arkistolla on myös noin 77000 nidettä ja 200 aikakauslehteä käsittävä kirjasto, jossa on mm. kaikki Suomen paikallishistoriat.

Jokaisella on oikeus nähdä Kansallisarkistossa säilytettävä julkinen asia-

kirja. Eräiden alkuperäisasia-
kirjojen käyttö on rajoitettu.
Niistä saa käyttöönsä mikro-
filmikopioita.

Suomen asiakirjoja säily-
tettiin Ruotsin vallan aikana
Tukholmassa. Kun Suomi
liitettiin Venäjään vuonna
1809 ja sai autonomisen
aseman, perustettiin oma
keskushallinto. Keisarillisen
senaatin arkistosta muodos-
tui keskusarkisto, kun sinne
alettiin siirtää myös muiden
viranomaisen asiakirjoja.
Senaatin arkisto avattiin ylei-
sölle vuonna 1859 ja sen
nimi muutettiin Valtionar-
kistoksi vuonna 1869. Val-
tionarkisto nimettiin Kansal-
lisarkistoksi 1994.

Kansallisarkiston vanhin
C. G. Nyströmin suunnit-
telema klassistinen osa val-
mistui vuonna 1890. Snell-
maninkadun puoleinen siipi-
rakennus on vuodelta 1928.
Viimeisimmän, vuonna 1972
valmistuneen lisärakennuk-
sen on suunnitellut Olof
Hansson. Tällöin sisäänkäyn-
ti siirtyi nykyiseen paikkaan.

Lounas ja kiertoajelu

Retki jatkui syömisen jäl-
keen Helsingin kiertoajelulla.
Reitti kulki Suomen kansal-
listeatterin ohi Helsingin
rautatieasemalle.

*Pysähdyimme Senaatintorille
ihailemaan Tuomiokirkkoa ja
torin uusklassista tyyliä
viileässä kevätauringossa.*

Kuva: Ari Vesola

Helsingin ensimmäisen
aseman suunnitteli läänin-
arkkitehti Carl Albert Edel-
felt. Asemalta lähti en-
simmäinen juna 31.1.1862
klo 6 Hämeenlinnaan. Matka
kesti siihen aikaan n. 4 ½
tuntia. Nykyisen aseman
suunnitteli entisen pohjois-
puolelle Eliel Saarinen. Uusi
asema toimi alkuaikoinaan
venäläisten sotasairaalana.
Se vihittiin käyttöön
5.3.1919, jonka jälkeen
vanha asema purettiin.

Matka jatkui Unionin-
katua, jota pitkin keisari
Aleksanteri I tuli Helsinkiin
v. 1819 ja joka on saanut ni-
mensä muistutukseksi Suo-
men ja Venäjän Unionista.
Matka jatkui Pyhän Kolmi-
naisuuden ortodoksikirkon,
Säätytalon, Suomen Pankin
ja vanhan postin kautta Se-
naatintorille.

Helsinki perustettiin v.
1550 Vantaanjoen suulle
kilpailemaan Tallinnan kans-
sa. Kaupunki siirrettiin ny-
kyiselle paikalleen Senaatin-
torin ympärille vuonna 1639.

Helsingin palossa vuonna
1808 tuhoutui 77 rakennusta,
joka oli noin kolmannes Hel-
singin keskustasta. Palon
seurauksena keskusta uudis-
tettiin perusteellisesti. Pää-
kaupunki Helsingistä tuli v.
1812. Silloin kaupungissa
asui noin 4000 henkilöä.

Senaatintorin auringossa ihailtiin kirkkoa

Senaatintorin suunnittelijaksi
kutsuttiin saksalainen Carl
Ludvig Engel. Hän suunnit-
teli Senaatintorin pohjois-
reunaan Nikolainkirkon
(myöhemmin Suurkirkko ja
Tuomiokirkko), itäreunaan
valtioneuvoston linnan, jossa
Bobrikov ammuttiin, länsi-
reunaan Yliopiston päära-
kennuksen ja luoteiskulmaan
Yliopiston kirjaston.

Eteläpuolella olevat ra-
kennukset ovat 1700-lopun
lopulta. Sininen Sederholmin
talo on Helsingin vanhin
rakennus. Se on rakennettu
v. 1757. Senaatintorin kes-



kellä on Aleksanteri II:n pat-
sas.

Senaatintorilta jatkoimme
Uspenskin katedraalin ohitse
Pohjoiselle Esplanadille ja
ohitimme Presidentinlinnan,
joka oli alun perin yksityis-
rakennus, myöhemmin Kei-
sarin- ja vuodesta 1919 Pre-
sidentinlinna. Kauppatorin ja
Kauppahallin jälkeen ohi-
timme parhaillaan remon-
tissa olevan v. 1887 raken-
netun Hotelli Kämpin.

Matka jatkui Manner-
heimintietä vanhan ja uuden
ylioppilastalon sekä edus-
kuntatalon ohi Temppeliau-
kion kirkolle, jonne yritimme
turhaan päästä sisään – kir-
kossa oli parhaillaan yksi-
tyistilaisuus.

Matka jatkui Hietaniemen
hautausmaan sivuitse kohti
Eila Hiltusen tekemää Sibe-
lius-monumenttia. Se paljas-
tettiin 10 vuotta Jean Sibe-
liuksen kuoleman jälkeen v.
1967.

Olympiastadionin ohitet-
tuamme jatkoimme Manner-
heimintietä pitkin ohittaen
mm. Oopperatalon, Aallon
Finlandia-talon ja Kansallis-
museon. Vastaamme tuli
Metalliliiton 100-vuotisjuh-
lakulkue, jossa oli kuvattu
tapahtumia eri aikakausina.

*Akseli Gallen-Kallelan oman
suunnitelman mukaan raken-
nettu ateljeetalo Tarvaspää
henkii tyyntä rauhaa.*

Kuva: Ari Vesola

Lopuksi ajelimme lähetystö-
kaupunginosissa Kaivopuis-
tossa ja Eirassa. Kaivopuis-
tossa on 7 lähetystöä ja Ei-
rassa 4. Eirassa on hienoja
jugend-tyylisiä taloja. Huo-
lellisesti hoidettujen talojen
pihoilla kukkivat kevään
ensimmäiset krookukset, nar-
sissit ja helmililjat.

Takaisin keskustaan pa-
lasimme Bulevardia, jonka
varrella on mm. Teknillinen
oppilaitos ja Helsingin Van-
ha kirkko. Vanhan kirkon
ympärillä on ollut aikanaan
hautausmaa. Se on nykyään
puistona kuten Pyynikin
kirkkopuisto Tampereella.

Tarvaspään taiteilijakoti

Retken viimeinen kohde oli
Akseli Gallen-Kallelan
(1865–1931) taiteilijakoti
Tarvaspää Espoon puolella.

Tarvaspään niemi on ai-
koinaan kuulunut Albergan
(suomeksi Leppävaara) kar-
tanolle, jonka omisti Akseli
Gallen-Kallelan vaimon Ma-
ryn suku. Nykyisin kahvilana
toimiva entinen kartanohu-
vila on Feodor Kiseleffin

1850-luvulla rakennuttama.
Sinne Gallen-Kallelat muut-
tivat vuonna 1912. Tarvas-
pään ateljeerakennus (nykyi-
nen museorakennus) valmis-
tui v. 1913 Akseli Gallen-
Kallelan omien suunnitel-
mien mukaan. Se oli jo alun
perin tarkoitettu hänen oman
taiteensa museoksi.

Gallen-Kallelat asuivat
Tarvaspäässä vuoteen 1915
saakka, jolloin he muuttivat
takaisin Ruoveden Kalelaan.
Tarvaspäähän he palasivat
vuonna 1926. Tällöin atel-
jeesta tehtiin asumiskelpoi-
nen.

Museossa esitellään Gal-
len-Kallelan töitä sekä hänen
ystäviensä ja samalla aika-
kaudella eläneiden taiteili-
joiden töitä. Lisäksi muse-
ossa on myös esillä nykytai-
detta.

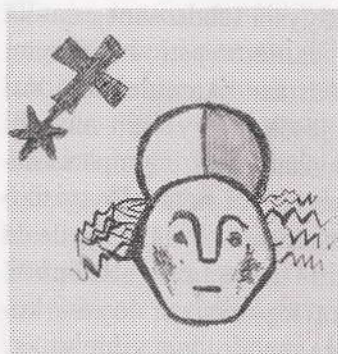
Tampereelle palattiin il-
lansuussa aikataulun mukai-
sesti.



Tyrvään Pyhän Olavin kirkon seinämaalausten tulkintaa sukututkijan näkökulmasta

Kun tartuin tuoreeseen Aamulehden heinäkuun 28. päivän aamuna, silmäni pisti välittömästi etusivulla ollut suuri värivalokuva. Kuva esitti Tyrvään Pyhän Olavin kirkon seinästä löytynyttä, tuolloin vielä tunnistamattomaa piispaa kuvaavaa maalausta. Maalaus oli pelkistetty olennaiseen: valkoisella seinällä näkyi ainoastaan muutamalla suurpiirteisellä viivalla toteutettu kiharattukainen pää, jonka peitti piispan hiippa. Vaikka kuvan ikonografia oli pitkälle tyytely, maalari oli kuitenkin halunnut jättää vihjeen siitä, ketä kuva esitti. Piispan viereen oli nimittäin piirretty kuusisakarainen tähti, josta kohosi risti. Vaakunoista ja sukututkimuksesta kiinnostuneena en voinut olla reagoimatta tähän merkkiin, jonka tunnistin Särkilahtisuvun vaakunakuvioksi. Tämän kuvion mukaanhan Särkilahti-suku tunnetusti otti ruotsinkielisen Stjernkorsinimen.

Päästyäni näin jyvälle asiasta aloin etsiä kirjoistani tietoa Särkilahti-sukuisista kirkonmiehistä, ja ennen pit



Kuva 1. Piispa Maunu III Särkilahti Tyrvään Pyhän Olavin kirkon ulkoseinän maalauksessa. Piirtänyt Kimmo Kemppainen Ilkka Laitisen valokuvan pohjalta. Julkaistu Aamulehden luvalla.

kää päädyin pitämään kuuluisaa piispa Maunu III Särkilahtea todennäköisimpänä vaihtoehtona kuvan esittämäksi henkilöksi. Käsitykseni varmistui entisestään, kun vielä löysin Missale Aboensesta peräisin olevan piirroksen Maunu Särkilahdesta ja pystyin vertailemaan kuvia.

Tässä vaiheessa soitin Tyrvään kirkkoherranvirastoon ja ilmoitin löydöstäni seurakunnan palveluksessa olevalle henkilölle. Vielä tässä vaiheessa Tyrväällä ei

tunnuttu tietävän piispan henkilöllisyydestä mitään. Myöhemmin päivällä soitin vielä toistamiseen ja lupasin lähettää asiaa koskevia monisteita. Tampereen kaupunginkirjaston virkailijan Tuula Rantasen ystävällisellä avustuksella sainkin vielä samana päivänä postiin otteita muun muassa yllämainitusta Missale Aboensesta.

Seuraavan päivän Aamulehdestä sain arveluilleni vahvistuksen, kun lukuisat asiantuntijat vakuuttivat seinämaalauksen todennäköisesti esittävän juuri piispa Maunu III Särkilahtea. Minun nimeäni ei kyseisessä lehtijutussa jostain syystä mainittu, enkä ole toistaiseksi muussakaan yhteydessä saanut asiaa koskevaa palautetta. Näin ollen jää vielä arvoitukseksi, mikä oli minun osuuteni piispan tunnistamisessa.

Elokuun 6. päivän aamuna Aamulehti julkaisi jälleen kuvan eräästä Pyhän Olavin kirkon maalauksesta. Tämä toinenkin kuva esitti tunnistamatonta henkilöä. Katseltuani tuntemattoman kuvaa jonkin aikaa aloin jälleen

kehittelä ajatusta siitä, kuka saattaisi olla kyseessä. Julkaisen hypoteesini nyt ensimmäistä kertaa.

Hypoteesi vasemman käden merkityksestä

Koska Tyrvään maalaukset tehnyt taiteilija kuvasi ihmiskasvot äärimmäisen pelkistetyksi, hänen oli lisättävä kuvaan jokin attribuutti eli tunnus, jonka perusteella hahmo oli selvästi tunnistettavissa joksikin tietyksi henkilöksi. Itse asiassa maalari on vienyt aiheiden pelkistykseen niin pitkälle, että konkreettiset hahmot ovat muuttuneet miltei kuvakirjoitukseksi. Esimerkiksi Maunu Särkilahden kuva voidaan "lukea" seuraavalla tavalla: Piispanpää + tähti + risti = piispa Stjernkors. Kysymys on mielestäni siis enemmän tekstistä kuin taideteoksesta tai näköiskuvasta. Keskiajan



Kuva 2. Piispa Maunu II Tavast? Maalaus Pyhän Olavin kirkon ulkoseinässä. Piirtänyt Kimmo Kempainen Tuomas Marjamäen valokuvan pohjalta. Julkaistu Aamulehden luvalla.

kirkkotaiteen yksi tarkoitus-han oli välittää kuvallisesti viesti lukutaidottomalle kansalle. Jos Pyhän Olavin kirkon maalaukset siis ovat tavallaan kirjoitusta, eikö olisi mahdollista tunnistaa myös toisen kuvan henkilö menettellen samalla tavoin kuin piispa Särkilahden yhteydessä?

Mikäli kuva numero 2 todella esittää tiettyä ihmistä, maalauksesta voisi odottaa löytävänsä jonkin vihjeen kohteen henkilöllisyydestä. Analyysiä tehdessäni minulla oli valitettavasti käytössäni ainoastaan Aamulehden kuva, jossa näkyy vain niukalti ihmishahmon ympäristöä. Siten en voi tietää, löytyisikö maalauksen läheisyydestä jokin tarkentava attribuutti. Joka tapauksesta löysin kuvasta mahdollisia vihjeitä.

Ensinnäkin hahmon päähine muistuttaa muodoltaan piispan hiippaa vaikka onkin kauttaaltaan väritetty toisin kuin Maunu Särkilahden hiippa kuvassa 1. Toinen yksityiskohta, johon kiinnitin huomiota, on tuntemattoman hahmon kohotettu ja koukistettu vasen käsi. Näyttää aivan siltä, kuin käsi olisi kohotettu tervehdykseen tai kallistetun pään tueksi. Mutta miksi nostettu käsi on nimenomaan vasen eikä oikea? Kun kättä katsoo tarkasti, huomaa, että sekä ranteessa että sormien alla on paksu viiva. Tämä saa miettimään, onko kädessä ehkä panssari.

Pidän mahdollisena, että vasen käsi on juuri peräänkuuluttamani attribuutti, joka

ilmaisee kuvan henkilön nimen. Vilkaistu keskiaikaisia vaakunoita käsittelevään kirjaan nimittäin paljastaa, että keskiaikaisen Tavast-suvun vaakunakuvio oli juuri panssaroitu ja koukistettu *vasen* käsi! Olisiko kuvan 2 tuntematon joku Tavast-suvun kirkolliselle uralle lähteneistä miehistä, ehkä jopa kuuluisa piispa Maunu II Tavast? Olisihan ihan loogista, että kirkon seinään olisi (postuumisti?) kuvattu kaksi aikakauden kuuluisaa piispaa, Maunu II ja Maunu III.

Tulkintani on kieltämättä sangen epävarma mutta silti perusteltavissa, kun käyttää piispa Särkilahden kuvaa tulokinnan avaimena ja esimerkiksi tapauksena. Särkilahden tapauksessahan tunnistaminen onnistui selvän attribuutin ansiosta melko suurella varmuudella. Ei siis liene kovin kaukaa haettua, että toisestakin kuvasta voisi löytää sukuvaakunaan viittaavan aiheen, mikäli kuva nyt todella esittää historiallista henkilöä.

Voi kyllä kysyä, olisiko maalari kuvannut kirkon seinään ensin tunnetun piispan ja sitten vain jonkin keksityn hahmon ilman mitään kontekstia.

Tyrvään seinämaalauksessa esitetyn käden asento on paljon pystympi kuin Tavastien vaakunamerkissä, mutta kun tutkii keskiaikaisia sinettejä, havaitsee, että vaakunakilven vino asettelu kääntää kilpeen kuvatus käden asennon usein katsojaan nähden pystyksi (kuva 3). Käden asento Tavastien vaakunoissa vaihtelee, mutta nimenomaan piispa Maunun



Kuva 3. Linnanisäntä Olof Tavastin (kuoli 1460) vaakuna hänen hautakivessään Turun tuomiokirkossa. Elias Brennerin piirros 1670-luvun alusta (Gottlund 1832).

Tavastin vaakunassa käsi on kuvattu kämmenpuoli eteenpäin (kuva 4). Tässä yhteydessä on myös syytä mainita, että miltei samanlaista vaakunaa käytti Stålmarm-suku. Vaakunat eroavat kuitenkin toisistaan sikäli, että Stålmarmien vaakunan käsi osoittaa (itsestään katsoen) oikealle eikä vasemmalle kuten piispa Tavastin tunnus.

On myös mahdollista verrata Tyrvään maalausta eräaseen varmasti Maunu Tavastia esittävään kuvaan. Tällainen kuva löytyy Pyhän Henrikin muistoarkun kyljestä. Tyrvään taiteilijan viitteellinen tyyli estää persoonallisten kasvopiirteiden vertailun, mutta ainakin voidaan todeta, että kummassakin kuvassa on esitetty ka-

peakasvoinen mies. Jotakin myös Tyrvään maalaukset toki paljastavat kohteensa fyysisestä olemuksesta, onhan ainakin piispa Särkilahti ollut pyöreäkasvoinen kiharapää myös Missale Aboensen mukaan. Mikäli kuva 2 todella esittää piispa Maunu II Tavastia, on tosin mahdollista, että kuva on tehty kauan aikaa piispan kuoleman jälkeen ilman tarkkaa tietoa Tavastin todellisesta ulkonäöstä.

Kuten sanottu, en näillä päätelmillä voi päästä lähellekään varmaa tietoa, mutta toivon tällä kirjoituksella voivani inspiroida uusia tulkintoja Tyrvään Pyhän Olavin kirkon erikoisista maalauksista niin, että kuvien näennäisen primitiivisyyden takaa voitaisiin löytää kätettyjä merkityksiä.

Kiitokset

Tuula Rantanen, Tampereen kaupunginkirjasto

Tietoa Ståhle-suvusta

Keväällä toimittaja Jussi Hartoma piti esitelmän ruukikisepistä. Esitelmän jälkeen hänen puheilleen tuli sukututkija, joka tiedusteli Hartomalta Ståhle-suvusta.

Toimittaja Hartoma on nyt löytänyt uutta tietoa tästä



Kuva 4. Piispa Maunu II Tavastin sinetti, jossa hänen vaakunansa (käsivarsi) alhaalla oikealla. (Hausen 1900.)

Lähteet

C. A. Gottlund 1832: Otava eli suomalaisia huvituksia C. A. Gottlundilta. II osa. B. M. Bredbergin kirjapaja, Tukholma 1832.

Reinhold Hausen 1900: Finlands medeltidssigill i afbild utgifna af Finlands statsarkiv genom Reinhold Hausen. Tidnings & Tryckeri-Aktiebolagets Tryckeri, Helsingfors 1900.

suvusta ja hän pyytää, että keväällä hänen kanssaan Ståhleista keskustellut tutkija ottaisi häneen yhteyttä.

Jussi Hartoman yhteystiedot saa sihteeriltä.

Purjehtiva suku

Kun jotakin asiaa pidetään itsestään selviönä ja sitten yhtäkkiä huomataan, ettei asia olekaan niin, tulee tieto kuin salama kirkkaalta taivaalta aiheuttaa muminoita: "Niin mutta isä tai äiti sanoi niin..." Näin kävi vaimolleni. Hän oli lapsuudestaan asti ollut sitä mieltä, että hänen äidinäitinsä isä, joka oli merikapteeni, oli ensimmäisenä suomalaisena kiertänyt maapallon Kap Hornin kautta purjelaivalla.

Näin ei kuitenkaan ollut tapahtunut, vaan teon oli tehnyt vaimoni äidin äidin isän veli, merikapteeni *Peter Gustaf Idman*. Tämä asia paljastui, kun aloitin tutkia myös vaimoni sukua. Tai lienee parempi sanoa, että keräsin suvun tiedot yhteen. Tämä olikin helppoa, koska suvun vaiheet olivat jo tulleet aikaisemmin varsin seikkaperäisesti tullut tutkittua.

Pietarsaaren Idmaneissa useita merikapteeneja

Peter Gustaf oli syntynyt Pietarsaareissa 6. maaliskuuta 1796 ja pääsi ylioppilaaksi 16. lokakuuta 1813. Hän lähti seuraavana vuonna merille ja

vietti nuoruusvuotensa lähinnä eteläisillä merillä. Navis Fennica (Pekka Toivanen) mainitsee, että hänet hyväksyttiin Pietarsaaren laivaporvariksi v. 1827. Laivanvarustaja Peter Malm nimitti hänet juuri valmistuneen parkki-laiva Herculeksen päälliköksi.

Hercules-laiva lähti maailman merille keväällä 1845. Suuntana oli ensin Marseilles, minne se vei lankkuja ja tavaraa, tyypillisiä suomalaisia senaikaisia vientituotteita. Lähdössä tapahtuvan kapteeniluettelon kirjoittamisen yhteydessä todettiin, että Peter Gustaf oli tehnyt kymmenen matkaa jonkun toisen kapteenin alaisuudessa ja 25 matkaa itse kapteenina ja kaikki matkat ilman haveria. Samassa luettelossa mainitaan hänen osanneen ruotsin kielen lisäksi englannin, saksan ja ranskan kielet. Luultavasti hän osasi myös jonkun verran suomen kieltä. Voidaan sanoa hänen olleen varsin kielitaitoinen merikapteeni.

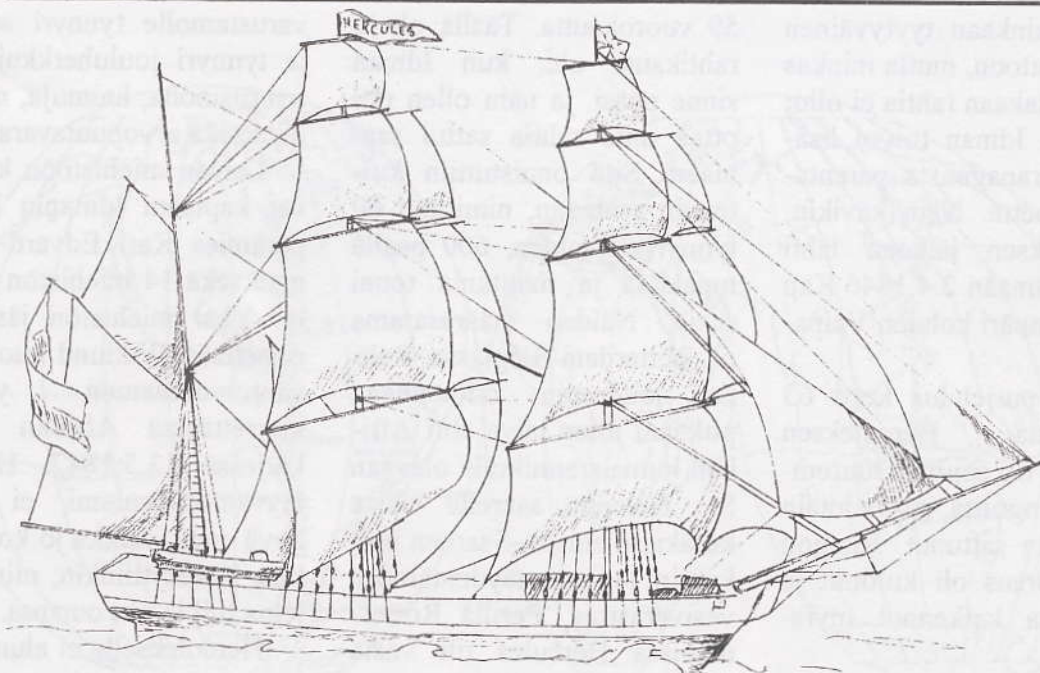
Hänen isänsä *Johan Israel Idman* ja hänen veljensä *Karl Edvard* kuin myös tämän poika *Johan Edvard* olivat kaikki merikapteeneja. Näin voidaan täydellä syyllä puhua purjehtivasta suvusta.

Kapteeni vaikuttaa laivan varustamiseen

Peter Gustaf oli pietarsaarelaisen kauppiaan ja laivanvarustajan luottokapteeni, jonka mielipiteillä oli painoa kauppias Malmin laivahankinnoissa. Kun Amerikassa kehitettiin varsin nopeakulkuinen purjealustyyppi, ns. klipper, halusi Malm laivastoonsa myös tällaisen aluksen, mutta Peter Idman oli hanketta vastaan, koska syvällä uiva alustyyppi ei soveltuisi hyvin Pohjanmaan mataliin rantavesiin ja satamiin. Sen sijaan rakennettaviin laivoihin tehtiin parannuksia.

Eräs tällainen oli alusten kuparivuoraus sekä rakenteiden kiinnittäminen toisiinsa kuparipulteilla. Ulkopuolisen kuparivuorauksen tarkoituksena oli estää matosimpukkaa eli ns. laivamatoa näivertämästä laivan rungon puuosia pilalle. Laivamato pystyi näivertämään kalkkihampaillaan käytäviä kovaankin puuhun näin pilaten aluksen.

Parkki Hercules rakennettiin maailmanmarkkinarahteja varten. Sen vetoisuus oli



melko pieni, vain 200 lästiä, joka vielä rakennusvaiheessa pieneni 178 lästiin. Mitä tämä on nykymitoissa, on hieman arvailujen varassa, koska yksi lästi vaihteli 12–24 tynnyriin. Joissakin tapauksessa lästiin mahtui jopa 40 tynnyriä riippuen siitä, käytettiinkö mittaa nesteiden vai kuivan tavarain mittaamiseen.

Lähdetään siitä, että lästi oli kuivan tavarain mittaamiseen, joten nykymitoissa tämä antaisi vetoisuudeksi 354 m, joka nykyisten laivavetoisuuksien mukaan olisi noin 125 rekisteritonnia. Siis varsin pieni alus. Kölin pituus oli 89,6 jalkaa = 27,3 m ja leveys 27 jalkaa = 8,2 m.

Maailmanympärysmatka alkaa

Laiva näyttää vastanneen odotuksia hyvin, sillä kapteeni Idman kirjoitti jo Helsingöristä varustamolle arvionsa

laivan ominaisuuksista. Hän kirjoitti: "Hercules purjehtii hyvin hankavastaiseen ja sehän on erinomainen asia. Se kääntyy helposti ja on sillä monia muitakin kelpo ominaisuuksia, mutta se vuotaa pahasti. Jouduimme pumpuamaan veden pois joka kahdeksas lasi matkalla tänne." Niinpä alus jouduttiin kallistamaan Marseillessa pohjan kunnostusta varten.

Kölin haalauksen jälkeen rahtitilanne Marseillessa oli melko huono ja Idman sai vain pienen rahdin Odessaan Mustanmeren rannalle. Siellä tilanne ei kuitenkaan ollut juuri sen parempi. Rahtia kuitenkin löytyi. Rautakuulia, vuotia, talia ja herneitä piti viedä Englantiin. Plymouthissa Hercules purki 27.7.1845 150 tonnia talia ja 160 vuotaa ja vei sitten loput lastista Lontooseen.

Lontoosta saatiin uusi rahti Etelä-Amerikkaan. Lastiin sisältyi muun muassa 7 tonnia

ruutia. Idmanin mielestä tällainen lasti oli vakuutettava. Vakuutukseen olisi kuitenkin huvennut parituhatta puntaa. Aika kallista touhua ja varustamo ei tähän suostunutkaan. Niin laiva suuntasi keulan kohti Rio de Janeiroa ilman vakuutusta. Suojelusenkelit olivat mukana, koska parkki Hercules parin kuukauden purjehduksen jälkeen saapui jouluaattona 1845 onnellisesti määräsutamaansa.

Kun rahtia purettiin, Peter Gustaf etsiskeli sopivaa rahtia takaisin Eurooppaan, mutta rahtit olivat edelleen tiukassa. Etenkin jatkuvat sateet Brasiliassa olivat vaikeuttaneet tavaroiden saantia sisämaasta rannikolle ja näin myös rahtien saannissa oli ankaraa kilpailua. Hän sai kuitenkin rahtisopimuksen rahdata Riosta ja etelämpää Paranaguasta 3500 espanjantaalarin arvosta tavaraa mantereeseen toisella puolella olevaan Valparaísoon. Kapteeni

ei ollut lainkaan tyytyväinen rahdin tuottoon, mutta minkäs teet. Muutakaan rahtia ei ollut saatavilla. Idman toivoi lisärahdin Paranaguasta parantavan tilannetta. Näin kävikin, ja lastauksen jälkeen lähti alus kiertämään 2.4.1846 Kap Hornin ympäri kohden Valparaisoa.

Tämä purjehdus kesti 63 vuorokautta. Herculeksen purjehdus oli sujunut suuremmita vahingoitta, mutta jotain oli sentään sattunut. Rungon kuparivuoraus oli kulunut ja fokkaraaka katkennut myrskyssä.

Valparaisossa oleskelun aikana Peter Idman tapasi pietarsaarelaisen kapteenin Gustav Sylvanderin, joka purjehti myös laivanvarustaja Peter Malmin laivastoon kuuluvalla Veloce-aluksella.

Tahitin kautta takaisin Eurooppaan

Kun kalliiksi tulleet korjaukset oli saatettu päätökseen, lastattiin laivaan muonavaroja: tuoretta lihaa, eläviä kanoja, yksi sika, perunoita, kaakaota, kookospähkinöitä ja hedelmiä. Ranskan valtion kanssa saatiin aikaan rahtisopimus lastin viemisestä Otahaitiin eli nykyiselle Tahitin saarelle. Lisärahtia saatiin vielä Cal-laosta, sekin Ranskan valtion laskuun. Lokakuun puolessa välissä v. 1846 laiva oli Tahitin vesillä.

Tahitilta matka jatkui Bataviaan eli nykyisin paremmin tunnettuun Indonesian pääkaupunkiin Jakartaan. Alus saapui sinne loppiaisenä 1847. Matka kesti yhteensä

59 vuorokautta. Täällä oli jo rahtikausi ohi, kun Idman sinne pääsi, ja näin ollen piti ottaa mitä rahtia sattui saamaan. Sitä onnistuttiin kuitenkin saamaan, nimittäin 60 tynnyriä arrakkia, 600 paalia tupakkaa ja muutama tonni riisiä. Näiden määräsatama oli Rotterdam Belgiassa. Rahtia jouduttiin odottamaan pitkään, joten laiva ehti Afrikan lounaisrannikolla olevaan St. Helenin saarelle vasta kesäkuun alussa. Saareen poikettiin lähinnä täydentämään vesivarastoja. Perillä Rotterdamissa Hercules oli vasta elokuun 11. päivä 1847.

Kotisatamaan kattotiililastissa

Laivan maailmanympäripurjehduksen aikana rahdit olivat nousseet Euroopassa tuntuvasti, ja koska Idmanin matka rahtitulojen osalta ei ollut mitenkään tyydyttävä, toivoi varustamo Idmanin jatkavan vielä matkaa Mustanmeren satamakaupunkeihin parempien rahtien saamiseksi. Näin ei kuitenkaan tapahtunut, koska laiva menetti puolet miehistöstään Rotterdamissa karkaamisten vuoksi.

Miksi näin kävi ei ole tiedossa. Yksi mahdollinen selitys on se, että pitkä matka oli aiheuttanut kovan kotikävän ja matkan jatkaminen Mustallemerelle ja sieltä epä-määräiseen tulevaisuuteen oli ollut miehistölle liikaa. Peter Idmania pidettiin oikeudenmukaisena ja hyvänä kapteenina.

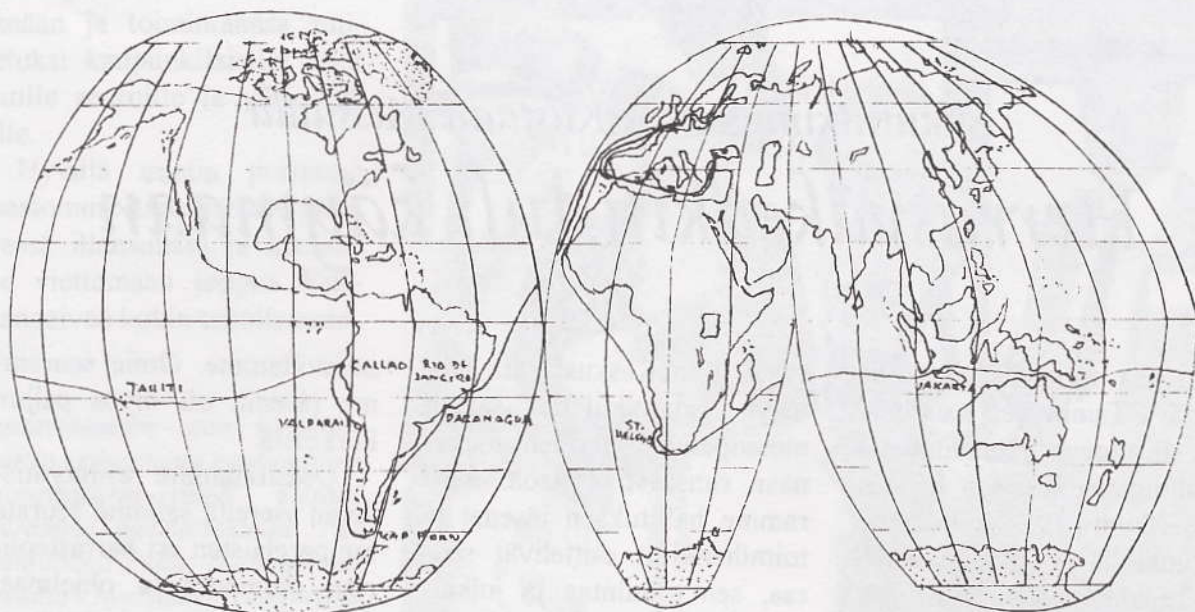
Kotisatamaan Pietarsaareen tuotiin 14000 kattotiiltä,

varustamolle tynnyri sokeria ja tynnyri jouluherkkuja kuten rusinoita, luumuja, manteleita sekä arvopuutavaraa.

Laivan miehistöön kuului kapteeni Idmanin lisäksi perämies Karl Edvard Wenman sekä 14 miehistön jäsentä. Yksi miehistön jäsenistä nimeltään Wiklund kuoli Hyväntoivonniemen ympäri kierretessä Afrikan eteläkärjessä 13.5.1847. Hänelle Hyväntoivonniemi ei ollut hyvä enne, vaikka jo kotisatamaa lähestyttiin, niin kuolema tuli ja otti omansa.

Herculekselle ei alun perin suunniteltu maailmanympäripurjehdusta. Näin vain kävi kulloisenkin markkina- ja rahtitilanteen mukaan. Viime kädessä varustamon lähettämät kirjeet ja kapteenin oma harkinta määräsivät matkojen suunnan. Joka tapauksessa kapteeni Peter Gustaf Idman oli ensimmäinen suomalainen merenkävijä, joka kiersi maapallon purjelaivalla paha-maineisen Kap Hornin kautta.

On sanottu, että laivat ja meriväki ovat kartoittaneet maapalloa, liittäneet maat ja maanosat toisiinsa sekä kantaneet kulttuurin hedelmiä jos kohta katkeria rikkaruohojakin merien yli. Vaimoni esivanhemmista moni on ollut tässä toiminnassa mukana. Onko se ollut sitten siunaukseksi vai turmioksi, en pysty sitä arvioimaan, mutta uskoisin kuitenkin, voittopuolisesti siunaukseksi.



Parkkilaiva *Herculeksen* reitti maailman ympäri Lontoon, Rio de Janeiron, Kap Hornin, Tahitin, Jakartan, Hyväntoivonniemen ja Rotterdamin kautta takaisin kotisatamaan Pietarsaareen. Matka alkoi keväällä 1845 ja päättyi syksyllä 1847.

Kirjoittaisitko Orpanaan?

Tampereen seudun sukututkimusseuran lehti Orpana ilmestyy kaksi kertaa vuodessa. Lehdessä tiedotetaan seuran toiminnasta ja kerrotaan menneistä tapahtumista. Orpanassa julkaistaan myös muistelmia, kertomuksia, sukututkimusta koskevien kirjojen arvosteluja ja esittelyjä yms. sukututkijoita kiinnostavaa. Otamme mielellämme

vastaan sekä lyhyitä että pidempiä artikkeleita.

Jos Sinulla on kiinnostava aihe, muttet itse osaa tai ehdi kirjoittaa siitä Orpanaan, niin ota yhteyttä toimitukseen! Ehkäpä lähetämme luoksesi toimittajan, joka kirjoittaa tekstin puolestasi.

Artikkelit voi lähettää toimitukselle joko siististi koneella kirjoitettuna tai txt-muotoiseksi talletettuna le-

vykkeellä. Tekstiä ei saa tavuttaa eikä muutenkaan muotoilla – toimitus tekee sen kyllä puolestasi. Kuvia voi mielellään liittää juttuihin mukaan. Valokuviiin on liitettävä tieto kuvaajasta.

Tervetuloa Orpanan avustajien joukkoon!

Sukututkimusseura Kustaan Messuilla

Herrasväkeäkin tuli käymään

Kuluvana vuonna 220 vuotta täyttävä Tampereen kaupunki järjesti yhtenä juhlavuotensa tapahtumana Kustaan Messut 6. kesäkuuta 1999 Tullikamarin aukiolla ja pakkahuoneella. Tapahtumaan osallistuivat lukuisat eri harrastuspiirejä edustavat tamperelaiset seurat ja yhdistykset, jotka esittelivät toimintaansa ja sen tuloksia. Niinpä oma 20-vuotisjuhlaansa viettävä Tampereen seudun sukututkimusseurammekin oli varannut tilan Tullikamarin pakkahuoneelta. Saimme osaston hyvältä paikalta, aivan esiintymislavan viereltä.

Sateinen sunnuntaiaamu selkeni kauniiksi poutapäi-

väksi, kun Keskustorilta lähtenyt paraatikulkue saapui messupaikalle tuoden mukanaan runsaasti yleisöä. Seuramme hallituksen jäsenet ja toimihenkilöt esittelivät seura, sen toimintaa ja julkaisuja, kertoivat sukututkimuksesta ja antoivat opastusta ja neuvontaa. Kiinnostunutta messuyleisöä oli ajoittain ruuhkaksi saakka osastollamme ja tapahtuman ansiosta olemme saamassa lisää jäseniä yhdistykseemme.

Seuran edustajat katselivat vuorotellen muitakin osastoja, joita oli myös ulkona Tullin-
aukiolla. Tuttavuutta tehtiin muiden seurojen kanssa ja niiden edustajia poikkesi

osastollamme. Omia seuramme jäseniä oli myös paljon liikkeellä.

Osastoltamme esiintymislavan viereltä saimme seurata tamperelaisten eri harrastepiirien monipuolista ohjelmaa. Oli musiikkia eri instrumenteilla ja kokoonpanoilla esitettynä, balettia ja muita tanssiesityksiä sekä kuorolaulua. Ohjelmaa oli myös pienellä esiintymislavalla ja sekä sisällä että ulkona osastojen lomassa.

Ruotsi-Suomen aikaista historiaa ja Kustaa III:n aikaa edusti messuilla ruotsalainen Gustavianerna-ryhmä, joka osallistui paraatiin ja liikuskeli messualueella koko päivän. Taidokkaiisiin 1700-luvun lopun yläluokan asuihin pukeutuneet Eugène Udeborn, Gösta Sandell sekä heidän daaminsa Jaqueline Gaborin ja Margareta Scherdin herättivät ansaittua huomiota ja ihailua yleisön keskuudessa.

Vauhtia, menoa, yleisöä ja markkinatunnelmaa riitti

Seuran uusi sihteeri Minna Savola pitää seuraa punaiseen takkiin ja valkoiseen peruukkiin pukeutuneelle Gösta Sandellille.

Kuva: Pekka Nuottajärvi



koko päiväksi. Seuramme sai näin hyvän tilaisuuden tehdä itseään ja toimintaansa tunnetuksi kaupunkilaisille sekä muille seuroille ja yhdistyksille.

Hyvillä mielin purimme osastomme tapahtuman päättyessä illansuussa ja läksimme viettämään loppua Kustaanpäivää kukin tahollemme.

Kustaviaanisen ajan tapakulttuuriin erikoistunut ruotsalainen Gustavianerna-ryhmä vieraili seuramme messuosastolla. Puheenjohtaja Pekka Nuottajärven rinnalla hymyilevät Jaqueline Gaborn ja Margareta Scherdin sekä Eugène Udeborn.



Kuva: Virpi Nissilä

Uusia julkaisuja tulossa: sukututkijaluettelo ja lisää esipolvitauluja

Syksyn 1999 jäsenkirjeen mukana tuli lomake, jolla voi ilmoittaa tietonsa Tampereen seudun sukututkimusseuran uuteen sukututkijaluetteloon. Entinen onkin jo 80-luvun puolelta ja pahasti vanhentunut.

Uudesta luettelosta ovat kiinnostuneita paitsi seuran omat jäsenet myös muut sukututkijat.

Jokaista seuran jäsentä kehoitetaan nyt täyttämään kaavake huolellisesti ja palauttamaan se marraskuun

loppuun mennessä joko jäsentilaisuuksissa sihteerille tai postitse Johanna Kurelalle.

Uuden sukututkijaluettelon toivotaan ilmestyvän kevään 2000 aikana.

Esipolvitaulukirjaan materiaalia

Sukututkijaluettelon lisäksi suunnitteilla on uuden kirjan julkaiseminen seuran Esipolvitauluja-sarjassa. Ennes-

tään sarjassa on ilmestynyt kuusi osaa.

Esipolvitaulut voi toimittaa joko erityisille lomakkeille selkeästi tekstattuina tai tietokoneliuskoina. Lomakkeita voi ostaa jäsenilloissa Milja Piepposelta.

Esipolvitaulukirjan toimittaa Eino Koskinen, jolta saa tarkempia ohjeita. Hänen kanssaan kannattaa neuvotella mm. silloin, jos epäilee, onko omaa materiaalia riittävästi.

Sukututkijat verkossa

Ensimmäinen sukututkijoiden internet-kurssi oli menestys

Seuramme järjesti 18. toukokuuta yhden illan mittaisen internet-kurssin seuran jäsenille. Kurssi pidettiin Tampereen yliopiston päätalossa, ja sen vetäjinä toimivat Johanna Kurela ja Minna Savola. Kurssille osallistui varsinaisena oppilaana kymmenen naista ja yksi mies, kuunteluoppilaita oli kolme naista ja yksi mies.

Kurssilla selvitettiin ensin yleisesti internetin käyttöä ja liikkumista verkossa, ja keskityttiin sitten sukututkijoita kiinnostaviin sivuihin.

Suomen Sukututkimusseuran sivuilta päädyttiin HisKi-projektin sivuille (osoitteessa www.genealogia.fi/historia), ja kurssilaisia opastettiin tietokannan käyttöön. Harjoitustehtävien kautta saatiin kuva, millaisia tietoja tietokannassa

on ja miten ne voi parhaiten löytää. HisKi-tietokannasta ei löydy vielä kaikkien seurakuntien historiakirjoja, mutta tilanne muuttuu kaiken aikaa.

Kurssin osallistujat harjoittelivat HisKi-tietokannan käyttöä etsimällä sieltä omia sukulaisiaan. Monet löysivätkin itselleen uutta tietoa ja saivat tiedot mukaansa paperille tulostettuna.

Kurssilla painotettiin, että tietokannasta löytyvät tiedot tulee aina tarkistaa alkuperäisistä lähteistä. Kurssilla kerrottiin myös muista sukututkijoita kiinnostavista sivuista. Esimerkiksi MAP-kirkon sivuilta (www.familysearch.org) löytyy suomalaistenkin esivanhempia.

Oman seuramme jäsenillä on mahdollisuus vaikuttaa

tietokannan laajenemiseen. HisKi-projektin vetäjä ja Suomen Sukututkimusseuran toiminnanjohtaja Leif Methner tulee lauantaina 2.10.1999 kertomaan seurallemme tästä projektista, ja samalla jäsenet saavat tietoa siitä, miten yksityinen sukututkija voi ruveta HisKi-tallentajaksi. Tietokannasta on esimerkiksi turha hakea vielä Tampereen tai usean Pirkanmaan seurakunnan historiakirjoja.

Ensimmäisen sukututkijoiden internet-kurssin ilmoittautumisluekello täyttöi hetkessä, joten tällaisesta opetuksesta on ollut tarvetta. Syksyllä 1999 järjestetään lisää internet-kursseja. Näiden kurssien mainoksia on toisaalla tässä lehdessä.

Ulkomaalaisia sukututkimustietokantoja

Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkko

- mormonikirkon tietokanta
- sisältää myös suomalaisia sukuja

www.familysearch.org

Ancestry.com

- amerikkalainen, jatkuvasti kasvava kaupallinen tietokanta
- aluksi käyttö on ilmaista, lähdetietojen saaminen on maksullista

www.ancestry.com

Virolaiset sukututkijat toukokuussa 1999 Tampereellä

Virossa sukututkimus on vaikeaa

Pilvinen mutta poutainen aamu kirkastuu Tampereen pääkirjaston Metson edessä. Linja-auto ajaa kirjaston eteen ja sieltä purkautuu 19 sukulaiskansan Viron sukututkijaa. He saapuvat Valkeakoskelta sikäläisen sukututkimusseuran nykyisen puheenjohtajan Ilpo Kultarannan ja entisen puheenjohtajan Yrjö Halmarin johdolla tutustumaan Tampereen nähtävyyksiin ja siihen, miten kaupunki voi palvella tällaisia sukututkijoita. Eesti Genealoogia Selts on saapunut vastavierailulle Suomeen ja myös Tampereelle.

Tampereella vieraiden

isäntänä oli Tampereen seudun sukututkimusseura, jonka puheenjohtaja Pekka Nuottajärvi toivotti vieraat tervetulleiksi kaupunkiin. Virolaisvieraille jaettiin tervetuliaislahjana seuramme esitteitä, muutamia Orpana-lehtiä sekä pieniä muistoesineitä Tampereesta.

Illalla Valmarinniessä Viron sukututkijat antoivat omat tuliaisensa Tampereen seudun sukututkimusseuralle. Lahjaksi saatiin mm. virolaiseen tapaan ystävyyttä symboloiva ruisleipä, Kuresaare leib.

Tutustuminen Metsoon

Alkuseremonioiden jälkeen astuimme kirjastoon, jossa Tuula Rantanen tutustutti vieraat ja isännät Metson ihmeelliseen maailmaan. Rantanen kertoi, että kirjastossa käy päivittäin 6000–7000 lainaajaa. Mutta on kirjastossa myös mistä lainata. Metsossa on puoli miljoonaa teosta, joista puolet on suoraan kirjahyllyistä lainattavissa. Toinen puoli on varastossa ja sieltä tilattavissa lainaksi. Varaston vanhimmat kirjat ovat 1500-luvun alkupuolelta. Kirjojen lisäksi Metsossa on suuri määrä aikakauslehtiä, videokasetteja ja mikrofilmejä. Vieraat tutustuivat myös sukututkijoita kiinnostavaan mikrofilmien lukuhuoneeseen.

Eesti Genealoogia Seltsin puheenjohtaja Harri Talvoja ottaa vastaan Tampereen seudun sukututkimusseuran esitteitä Johanna Kurelalta. Valkeakosken seudun sukututkimusseuran pj. Ilpo Kultaranta ja Nokian sukututkijoiden pj. Timo Koivisto seuraavat tapahtumaa.

Kuva: Pekka Nuottajärvi



Metsosta siirryttiin Tampereen yliopiston kirjaston ravintolaan syömään lounasta. Keskustellessa virolainen Vilhelm Kohv kertoi olleensa Karjalan kannaksella taistelemassa suomalaisten rinnalla vihollista vastaan. Sodan jälkeen hänet karkotettiin muiden mukana Siperiaan moneksi vuodeksi.

Virossa vain yksi sukututkimusseura

Kohv asuu Viljandissa ja totesi sukututkimuksen Virossa melko hankalaksi, koska arkistoja ei oikeastaan ole kuin Tallinnassa ja Tartossa. Tallinnassa ovat henkilö- ja Tartossa historia-arkistot. Arkisto perii lähettämistään vastauksista noin 25 Suomen markkaa, mikä virolaisen pussista on tuntuva summa. Tietenkin voi itse mennä arkistoihin tutkimaan, mutta vieraspaikkakuntalaiselle matkat ja majoitukset tulevat kalliiksi. Mikrofilmiaineistoa ei ole paljoa käytettävissä eikä sitä ainakaan ole kirjastoissa, kuten meillä Suomessa.

Virolainen sukututkija hämmästelee mormonien sukututkimuskeskus Vaarnassa taulua, missä esitetään sukujohtoja aina Aatamiin ja Eevaan asti.

Kuva: Pekka Nuottajärvi

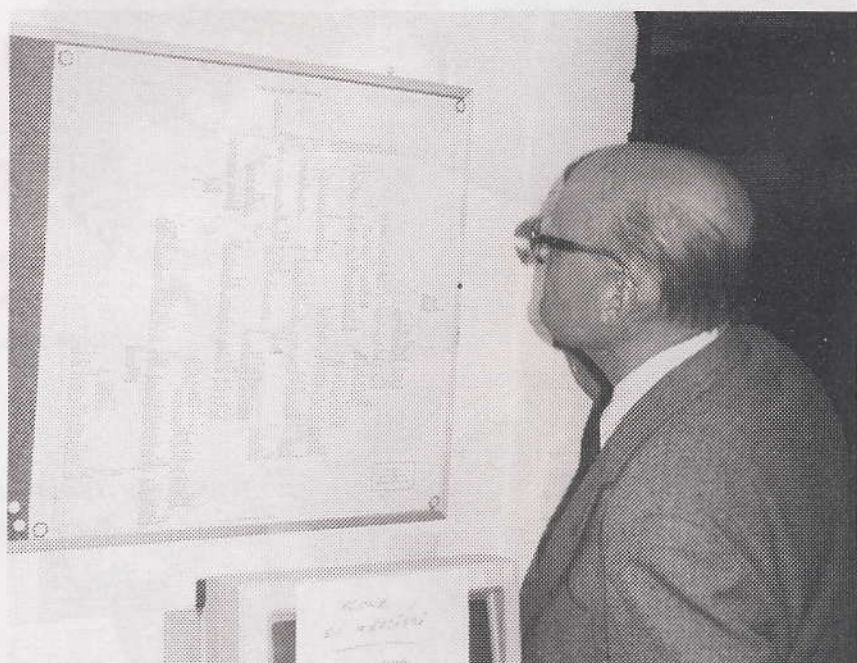
Eesti Genealoogia Seltsin puheenjohtaja Harri Talvoja kertoi, että Virossa on vain yksi sukututkimusseura, mutta kaikissa suurissa kaupungeissa on oma alaostonsa, joka kokoontuu kuukausittain jäseniltään. Kaikkiaan seurassa on jäseniä 200. Jäsenmaksu on 50 kruunua vuodessa (noin 20 markkaa), mikä Talvojan mukaan suuri, koska jäsenet ovat etupäässä eläkeläisiä. Jäsenmaksu on kuitenkin seuran ainoa rahoituslähde, koska valtio ja kunnat eivät anna mitään tukea.

Seuralla on oma tietopankki, jota he pyrkivät kasvattamaan. Suomesta on saatu lahjoituksena mikrofilmien katselulaitteita sekä jonkin verran mikrofilmejä. Uusille jäsenille pyritään antamaan sukututkimuskoulutusta. Tilaustyönä tehtyä sukututkimusta ei Virossa ainakaan vielä esiinny.

Sukututkimus oli kiellettyä

Talvojan mukaan arkistoja ei tuhoutunut paljoa sodan aikana, sillä ne saatiin hyvissä ajoin turvaan. Sen sijaan ennen sotaa tehty 2000–2500 sukututkimusta tuhoutui tai tuhottiin. Neuvostovallan aikana sukututkimusten teko oli kiellettyä. Jonkinlaista sukuseuratoimintaa esiintyi, mutta jäseninä olivat vain ministerit ja maan korkeat virkamiehet, ja tutkimus palveli vain ns. virallista ideologiaa.

Puheenjohtaja Harri Talvoja oli kiitollinen suomalaisille kollegoilleen siitä avusta, jota he olivat saaneet, ja erityisesti hän tahtoi kiittää Akaan, Nokian, Valkeakosken ja Tampereen sukututkimusseuroja, jotka olivat taloudellisesti myötävaikuttaneet retken onnistumiseen.



Mormonikirkossa etsittiin sukututkimustietoja

Lounaan jälkeen suunnattiin bussin nokka kohti Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkon Tampereen Vaarnan sukututkimuskeskusta, jossa tutustuttiin Ingmar Lindbergin johdolla laitoksen toimintaan. Lindberg kertoi, että Mormonikirkolla on 2500 sukututkimuskeskusta ympäri maailmaa. Mormonien tavoitteena on kerätä 6–9 miljardia nimeä Salt Lake Cityn keskusrekisteriin ja tällä hetkellä kerättynä on jo 2,5 miljoonaa nimeä. Mikro-

filmausta suoritetaan miltei kaikkialla maailmassa, poikkeuksena Kiina ja Pohjois-Korea, joissa heillä ei ole lupaa työskennellä.

Suomessa mikrofilmaus aloitettiin vuonna 1949. Tällä hetkellä on yli 7000 rullaa valmiina, ja Suomessa keräystyö on käytännöllisesti katsoen valmis. Uusista suomalaisista tehdään jatkuvasti täydennysfilmausta.

Mormonikirkolla on tarjottavana sukututkijoille ilmaisia internet-palveluita (www.familysearch.org). Samoin sukututkijat ovat tervetulleita heidän sukututkimuskeskuksiinsa, joissa tutkijoiden käytössä ovat filmiarkistot ja tietokoneet. Mikrofilmejä voidaan kauko-

lainata Tampereen, Helsingin, Turun, Oulun ja Kuopion keskuksista.

Virolaisvierailla oli mahdollisuus etsiä omia sukutaustojaan Mormonikirkon arkistoista, mutta yhteyksiä löytyi melko vähän, sillä Virossa ei ole tehty vielä kovin paljon keräystyötä. Lindberg vakuutti, että seuraavalla vierailulla on tulosta jo enemmän näkyvillä.

Illalla vierailla ja osalla isännistä oli yhteinen illanvietto Valkeakosken Valmarinniemellä, ja sunnuntaina 30. toukokuuta 1999 vieraat palasivat takaisin kotiin.

Vuosikirja taas saatavilla

Viime kevätkauden jäseniltojen ja sukututkimuspäivän esitelmistä koostuva Vuosikirja on ilmestynyt. Vuosikirja nro XX:1 sisältää seuraavat kiinnostavat artikkelit:

Pj. Pekka Nuottajärvi: *Sukututkimuspäivän avaus 23.01.1999*

FM Marja-Liisa Putkonen: *Torppari esi-isänä*

Dosentti Anneli Mäkelä-Alitalo: *Vanhimmat vallasnaiset*

Toimittaja Jussi Hartoma: *Hankalat jäljet eli ruukkiseppien kintereillä*

Arkistopäällikkö Katriina Avonius: *Tampereen kaupunginarkisto sukututkijan apuna*

Opettaja Olavi Kallioniemi: *Karkun kirkkovenekauden loppuajat*

DI Mikko Kylliäinen: *Mitä arkistot kertovat vesilahtelaisista esi-isistämme?*

Tutkija Eeva-Liisa Stenhammar: *Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen Nimiarkiston kokoelmat*

Vuosikirjan voi ostaa jäsenilloissa tai erikseen tilata julkaisujen myyntiä hoitavalta Milja Piepposelta, puh. 03-223 2768.

Jäsenkysely paljasti hämäläiset juuremme



hyvät tietokoneenkäyttötaitomme

Keväällä 1999 lähti jokaiselle Tampereen seudun sukututkimusseuran yli 400 jäsenelle kysely, jossa selvitettiin tietokoneenkäyttötaitoja ja alueita, joista jäsenistömme on sukututkimusmielessä kiinnostunut. Tämän kyselyn tarkoituksena oli saada tietoa, jonka perusteella seuran toimintaa kehitetään.

Kysymykset olivat ilmeisesti hankalia, sillä vain kolmannes jäsenistöstä – 135 henkeä – vastasi määräpäivään mennessä tiedusteluun. Vastaajat edustavat kuitenkin hyvin jäsenistöämme, sillä eri-ikäisiä naisia ja miehiä oli vastanneissa jokseenkin samassa suhteessa kuin koko jäsenistössä.

Kolmella neljästä on tietokone

Tietokone-vastaukset paljastivat yllättävän, iloisen asian: kolmella vastaajalla neljästä (76 %) on käytössään oma tietokone. Vain neljänneksellä ei tietokonetta ole, mutta heistäkin monet kertoivat harkitsevansa sen hankkimista.

Sukututkijamiehet ovat selvästi naisia paremmin otaneet uuden teknologian käyttöönsä: miesvastaajista vain joka kymmenennellä ei ole tietokonetta, kun taas naisista tietokoneettomia on 38 %.

Sukututkimus on hyvää ja kiinnostavaa työtä, mikä pitää mielen vireänä ja vastaanottavaisena uusille asioille. Tämä näkyy vastauksista selvästi: yli 75-vuotiaista vastaajista lähes puolella (42 %) on tietokone!

Eniten tietokoneettomia on 55–64-vuotiaissa, jotka ovat vielä työelämässä mukana ja jotka eivät ilmeisesti vielä pysty keskittymään sukututkimukseen niin intensiivisesti kuin mitä mieli tekisi. Eläkkeelle päästessä löytyy paremmin aikaa sukututkimuksellekin, kotiin hankitaan oma laite ja arvokkaat tiedot tallennetaan tietokoneelle.

Varsinaista sukututkimusohjelmaa käyttää yli puolet vastanneista: 76 henkeä kertoi käyttävänsä jotakin sukututkimusohjelmaa. Heistä monella oli käytössään pa-

rikin eri ohjelmaa tai niiden demoa.

Harmillista kyllä, näitä hämmästyttävän hyviä tuloksia tietokoneenkäyttötaitoista ei voi soveltaa suoraan koko jäsenistöön. Todennäköisesti nimenomaan nämä tietokonekysymykset ovat karsineet vastaajista pois ne, joiden mielestä kysymykset olivat vaikeita tai joista on tuntunut pahalta vastata kaikkiin kysymyksiin kielteisesti. Vaikka tämän varauksenkin ottaisi huomioon, ovat tulokset kuitenkin hyvin ilahduttavat: tietokone on nähty järkevänä tapana tallentaa suuria ja muuttuvia tietomääriä.

Eteenpäin elävän mieli

Virkeä ja oppimishaluinen mieli kävi ilmi myös internet-taitoja kysyttäessä. Puolet vastaajista osaa käyttää internetiä ja toinen puoli – se joka ei vielä osaa – tahtoo oppia sen! Vain muutama harva vanhimman ikäryhmän vastaaja ei ollut kiinnostunut internetin oppimisesta.

Internet on kiinnostanut miehiä enemmän kuin naisia,

sillä kyselyyn vastanneista miehistä 63 % ja naisista 37 % ilmoitti osaavansa käyttää internetiä.

Tampereen seudun sukututkimusseuran hallitus on nyt kuullut jäsenistön toiveita ja vastauksia on alkanut tulla: ensimmäinen seuran järjestämä internet-kurssi oli toukokuussa. Tämän kurssin paikat täyttyivät hetkessä eikä moni opetusta haluava mahtunut mukaan. Uusia internet-kursseja järjestetään syksyllä 1999 ja näille kursseille on jokainen seuran jäsen lämpimästi tervetullut. Kursseilla opetellaan internetin käyttöä sukututkijan apuvälineenä, mutta samoja taitoja voi tietenkin käyttää muitakin asioita tutkittaessa.

Jäsenistön toiveiden perusteella seura järjestää myös syksyllä 1999 tietokoneen käytön alkeiskurssin, jolle toivotetaan tervetulleiksi kaikki, jotka eivät ole aikaisemmin olleet missään tekemisissä tietokoneiden kanssa.

Erityisesti naisia kehoitetaan tulemaan seuran järjestämille kursseille. Jos osaa käyttää kirjoituskonetta ja television kaukosäädintä, niin oppii kyllä tietokonetaitojakin! Varsinkin internetin käytön voi oppia helposti ja nopeasti.

Hämäläisiä ollaan, ja varsinkin tamperelaisia

Jäsenkyselyn toisessa osassa pyydettiin kertomaan, mitkä pitäjät kiinnostavat vastaajaa eniten sukututkimuksen kannalta.

Tamperelaiset sukututkijat ovat lähtöisin laajalta alueelta: meidän sukujuuremme levittäytyvät Lapista eteläiselle rannikolle ja länsirannikolta luovutetuille alueille. Syvimmin juuremme ovat kuitenkin pureutuneet Pirkanmaalle, Hämeeseen. Savolaisuutta meissä on vain niukalti, eikä pohjalaisuuttaakaan liiemmin.

Kirkkaasti kiinnostavimmaksi pitäjäksi nousee vastauksista Tampere, varsinkin kun siihen luetaan muinainen Messukylä ja Teiskokin.

Pitäjiä ei kuitenkaan ole lähetty yhdistelemään tällä tavoin, vaan on tyydytty laatimaan luettelo niiden nimien perusteella, mitä vastauksiin oli kirjoitettu. Jokainen Pirkkalasta kiinnostunut tietää, missä suhteessa Harju ja Pohjois-Pirkkala ovat siihen, ja samalla tavoin on laita myös mm. Toijalan ja Akaan, Karkun ja Suonien.

Vastauksissa oli selvästi määritettyjen pitäjien lisäksi runsas joukko epämääräisempiä ilmauksia, kuten "Pirkanmaa", "Kalajokilaakson alue" tai "luovutettu Karkala", mitä ei luetteloon ole otettu. Mukaan ei ole otettu myöskään ulkomaita.

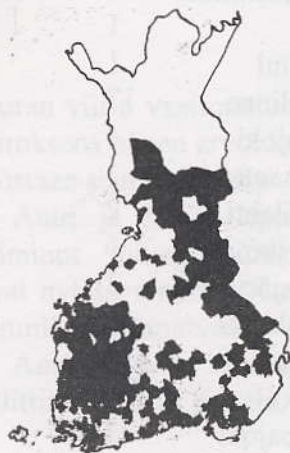
Näitä tuloksia käytetään seuran retkiä suunniteltaessa ja kirjallisuutta hankittaessa.

Tamperelaistutkijoita kiinnostavat kuvan tummennetut alueet.

Kiinnostavimmat pitäjät

Vähintään kymmenen Tampereen seudun sukututkimusseuran jäsentä tekee tutkimusta seuraavien pitäjien alueella:

Vesilahti	25 vastaajaa
Kangasala	23
Ruovesi	21
Mouhijärvi	20
Pirkkala	20
Tampere	20
Hämeenkyrö	18
Orivesi	18
Tyrvää	18
Ikaalinen	17
Lempäälä	16
Karkku	14
Kuhmalahti	13
Sahalahti	13
Urpala	13
Kuru	12
Sääksmäki	12
Virrat	12
Pälkäne	11
Luopioinen	10
Längelmäki	10
Messukylä	10
Teisko	10



Kaikki vastaajia kiinnostavat pitäjät

Ahlainen	1
Aitolahti	1
Akaa	7
Alahärmä	2
Alajärvi	3
Alastaro	1
Alavus	1
Anjala	2
Antrea	2
Artjärvi	1
Elimäki	2
Eräjärvi	7
Eura	2
Eurajoki	4
Fiskars	2
Forssa	1
Halikko	1
Hamina	1
Harjavalta	2
Harju	1
Hattula	4
Hauho	5
Hausjärvi	2
Heinjoki	1
Heinola msk.	1
Helsinki	2
Hiitola	1
Hikiä	1
Honkajoki	1
Huittinen	4
Humppila	2
Hyrnsalmi	1
Hyvinkää	1
Hämeenkyrö	18
Hämeenlinna	1
Ii	1
Iisalmi	1
Ikaalinen	17
Ilmajoki	4
Ilomantsi	1
Impilahti	2
Isokyrö	6
Jalasjärvi	1
Janakkala	2
Jokioinen	3
Juuka	1
Juupajoki	1

Juva	1
Jyväskylä	1
Jämijärvi	2
Jääski	3
Kaarina	1
Kalajoki	2
Kalvola	1
Kangasala	23
Kangasniemi	1
Kankaanpää	5
Karjaa	1
Karjalohja	1
Karkku	14
Karstula	2
Karvia	1
Kauhajoki	1
Kauhava	2
Kaukola	1
Kauvatsa	2
Kemiö	1
Kerimäki	3
Kestilä	1
Keuruu	6
Kihniö	2
Kiikka	8
Kiikoinen	1
Kirkkolahti	1
Kirvu	2
Kisko	1
Kitee	1
Kiukainen	2
Koivisto	2
Kokemäki	2
Kokkola	1
Korpiselkä	2
Kortesjärvi	1
Kotka	1
Kuhmalahti	13
Kuhmo	1
Kullaa	3
Kuorevesi	4
Kuortane	1
Kurikka	2
Kuru	12
Kuusamo	2
Kylmäkoski	3
Kymi	1
Kyyjärvi	1
Köyliö	2
Laihia	3
Laitila	2

Lammi	2
Lapinjärvi	1
Lappajärvi	3
Lappi Tl.	2
Lapua	4
Lavia	9
Lehtimäki	1
Lempäälä	16
Lieto	1
Liljendal	1
Liperi	1
Loimaa	3
Luopioinen	10
Luvia	2
Längelmäki	10
Marttila	1
Masku	2
Merimasku	1
Messukylä	10
Metsäpirtti	2
Miehikkälä	1
Mikkeli	1
Mouhijärvi	20
Multia	1
Muolaa	1
Mustasaari	1
Mustio	1
Muurla	1
Mänttä	1
Mäntyharju	1
Naantali	1
Nakkila	3
Nastola	1
Nokia	7
Noormarkku	1
Nuijamaa	1
Nurmes	1
Nurmo	2
Närpiö	1
Oravainen	2
Orimattila	1
Orivesi	18
Oulainen	1
Padasjoki	2
Paimio	1
Paltamo	2
Parikkala	1
Parkano	6
Perho	2
Pernaja	1
Perniö	3

Pertteli	1	Seinäjoki	2	Töysä	1
Pieksämäki	1	Siikainen	1	Ulvila	2
Pielisjärvi	1	Simo	1	Urkala	13
Pedersöre	2	Sippola	2	Uskela	3
Pihlajavesi	1	Soini	1	Uusikaarlepyy	1
Pirkkala	20	Somero	2	Uusikaupunki	1
Pohja	1	Sonkajärvi	1	Uusikirkko	2
Pohjois-Pirkkala	1	Sortavala	1	Vaasa	2
Pomarkku	1	Sotkamo	2	Valkeala	2
Pori	3	Suistamo	1	Valkjärvi	1
Porvoo	3	Suodenniemi	6	Vammala	2
Posio	1	Suomussalmi	2	Vampula	1
Pudasjärvi	2	Suoniemi	7	Vehkalahti	1
Punkalaidun	6	Sysmä	1	Vesanto	1
Puolanka	2	Säkkijärvi	1	Vesilahti	25
Pyhäjärvi Ol.	1	Säkylä	1	Viiala	2
Pyhäjärvi Vpl.	6	Särkisalo	1	Viipuri	2
Pyhämaa	1	Sääksmäki	12	Viljakkala	8
Pälkäne	11	Tammela	6	Vilppula	1
Rantasalmi	1	Tampere	20	Vimpeli	1
Ranua	1	Tarvasjoki	1	Virolahti	2
Rauma	1	Teisko	10	Virrat	12
Rautu	2	Tenhola	2	Vuoksela	1
Renko	2	Teuva	2	Vöyri	1
Riihimäki	1	Tohmajärvi	2	Ylihärmä	2
Rovaniemi	2	Toholampi	1	Ylimarkku	1
Ruovesi	21	Toijala	1	Ylistaro	6
Rymättylä	1	Tottijärvi	8	Yläne	2
Räisälä	4	Turku	3	Ylöjärvi	9
Saarijärvi	1	Tuupovaara	1	Ypäjä	1
Sahalahti	13	Tyrväntö	1	Äetsä	1
Sakkola	3	Tyrvää	18		

Ansioitunut päätoimittaja vapaalle Antti Hietalalle kukkia ja viiri

Tampereen seudun sukututkimusseuran julkaisujen ansioitunut päätoimittaja Antti Hietala on jättäytynyt tehtävästään. Antti on ollut julkaisujen vastaava toimittaja vuodesta 1994 lähtien.

Antti Hietalan päätoimittajakaudella seuran julkaisut alettiin toimittaa tietokoneen

avulla, mikä on huomattavasti parantanut lehtien ulkonäköä. Hänen toimikautensa huipentui 20-vuotisjuhla-Orpanaan (nro 1/1999), jossa oli ensimmäistä kertaa seuran toiminnan aikana nelivärikuvitus.

Antti Hietala sai vuosikokouksessa 1999 kukkia ja

seuran viirin vaatimattomana kiitoksena hänen arvokkaasta työstään seuran hyväksi.

Antti ja hänen apunaan toiminut julkaisutoimikunta ovat nyt siirtyneet hyvin ansaituille vapaapäiville.

Antti Hietalan seuraajaksi valittiin Johanna Kurela.

Asuttiin osakeittiössä

Sota raunioitti kaupunkiamme Tampereetta. Vanhempi veljeni oli kaatunut sodassa Kuhmon rintamalla, toinen veli haavoitui vaikeasti sekä nuorin setäni kaatunut talvisodan viimeisenä päivänä.

Silti piti jaksaa ja ajatella elämää eteenpäin.

Solmin avioliiton ja lapset syntyivät. Vallitsi kova asuntopula, sillä tehtaات vetivät työväkeä. Lapsia syntyi ennätysmäärä eli ns. suuret ikäluokat. Näinä vuosina luotiin pohja nykyiselle hyvinvoinnillemme.

Asuntopulaa helpottamaan oli rakennettu vuokrataloja, joissa oli yhteiskeittiö ja jokaisella perheellä oli se sitten kooltaan suuri tai pieni oma kamari osakeittiön yhteydessä.

Koti Juhannuskylässä

Tämä osakeittiö-asuntomme sijaitsi Juhannuskylässä Erkkilänkadun varrella Tuomisen kivimuuria vastapäätä. Talossa asusti kolme muuta perhettä meidän lisäksi. Talon omisti rouvashenkilö. Hän ei itse asunut siinä. Perheeseemme kuului isä, äiti ja kolme lasta, sillä nuorimmainen syntyi täällä asuessamme.

Sisäänkäynti huoneeseemme oli eteisestä. Muut perheet asuivat osakeittiön puolella.

Naapurin kattiloihin kurkittiin

Yhteiskeittiössä oli yksi hella, jossa kukin perhe valmisti ruokansa omalla vuorollaan. Puuliiterit olivat talon alakerassa, josta kukin haki tarvittavat omat puunsa halkolaatikoihin keittiöön, sekä kamareihin, joissa oli lämmitettävä kaakeliuuni. Tässä uunissa oli arina ja ruokaa voitiin myös valmistaa siinä. Näin vältettiin tyydyttämästä naapureiden uteliaisuutta, joka kohdistui kattilan sisältöön. Sinne nimittäin kurkattiin ja tutkittiin, mitä oli valmisteilla kulloisenakin päivänä. Keittiöön tuli kylmä vesi ja siellä oli viemäri.

Kamarimme uunissa oli vikaa, sillä savua tuli sisälle ja niinpä palokunnan korjausmääräyksellä uuni laitettiin kuntoon valitettuani viasta palokuntaan. Tarkastuksessa sitä ei oltu huomattu.

Talon pihassa oli pesutupa pyykkipatoineen, jossa käsin pestiin perheen pyykit. Pyykilauta oli hyvänä apuna työssä. Kuivaus tapahtui asuinkamariissa, johon vedettiin kuivausnarut. Pyykkiä tuli niin paljon, että joka toinen päivä sai ripustaa vaatteita narulle kuivumaan. Kesällä kuivatus tapahtui ulkona.

Pihan perällä oli lisäksi mukavuuslaitos, eli kaikkien yhteisesti käyttämä puusee.

Huoneemme oli sisustettu seuraavanlaisesti: Pöytä ja tuolit, kirjahylly sekä piironki ja kaksi avattavaa hetekaa. (Heteka-nimi on lyhenne valmistajan nimestä eli Helsingin teräskaluste). Huonekalut oli ostettu aikanaan kodinperustamislainalla, joita myönnettiin rintamamiesten perheille.

Naapurikateutta

Uusi matto aiheutti naapureissa kateutta kun äitini toi kutomansa maton. Itsekin niitä valmistin jopa myyntiin, sillä äidillä oli koivusta tehdyt kangaspuut.

Leskirouva Helmi Pajuojaan päästävedettävän parisängyn pitsipeittoa myös kadehdittiin. Hän oli ammatiltaan muistaakseni myyjätär. Salmisen Anja-tytön pieni lasten pirttikalusto herätti niin ikään kateutta.

Sairauksia

Tuhkarokkoa vastaan ei ollut tuohon aikaan vielä rokotetta ja niinpä lapset sen sairastivat. Tautia hoidettiin seuraavanlaisesti: ikkunaan ripustettiin ruskea rautapaperikaihdin, sillä potilaan silmiä suojeltiin

liialta valolta. Sen uskottiin heikentävän potilaan näköä. Huoneesta oli eristetty potilaalle verholla ns. alkovi. Täältä verhon takaa kuultiin ja kuunneltiin kulmakunnan parhaat juorut, kuten muinakin iltoina oli tapana tehdä. Talon rouvat olivat koolla sukkia parsimassa ja juoruamassa. Potilaspa ei nukkunutkaan vaan kuunteli tarkkaan mitä puhuttiin. Taisi jutut helpottaa tautikipujakin.

Joulun vietosta

Joulu tuli osakeittiöön köyhillekin lapsille ja pukki tuli ja hänet tunnistettiin naapuriksi,, eli Salmisen lasten isäksi. Pukki toi nukan ja satukirjan nimeltä Prinsessa Ruusunen. Kirjan kun avasi, niin siitä nousi kuvat esille.

Jouluna usein myös puretaan perheissä patoutumat. Joulupukin lisäksi tuli myös riita. Sitten lähdettiin potkukelkalla Amuriin. Amurin serkuilla ei ollut joulua ja niin-pä toinen lahjoista piti luovuttaa serkkutyölle. Valinta oli vaikea, ja serkku sai sen satukirjan.

Tällä aattoillan matkalla törmättiin vielä kahteen joulupukkiin, joista toinen tuli nykyisen Metson kohdalla vastaan.

Vastasatanut lumi lämmitti murheisten kulkijoiden mieltä.

Naapureista

Samassa korttelissa naapuritalossa asusti herraskaista väkeä. Heihin kuuluivat mm. Tampereen ensimmäinen Kaupunginorkesterin kapellimes-

tari Eero Kosonen vaimoineen ja tyttärensä Virpi. Samassa talossa asusti näyttelijäpari Toivo Mäkelä ja Irma Seikkula kolmine lapsineen. Rakennuksessa oli myös Alan-gon suutarinverstas, jonka omistajan tytär Anneli, Kososen Virpi, Mäkelän Maarita ja tyttäreni Raija-Liisa leikkivät yhdessä Tuomiokirkon puistossa.

Ensimmäiset kihlajaiset tyttäreni vietti jo 6-vuotiaana, sillä hän meni naapurin pojan Suomisen Pertin kanssa kihloihin. Häinkin oli iältään kuusi vuotta. Kihlaus päättyi niin onnettomasti, että sormus täytyi sahauttaa sormesta pois kultasepällä. – Olikohan kihlausasioista kuultu rouvien iltapalavereissaan puhelevan?

Kirkossa ei tarjoiltu parvekkeelle

Tuomiokirkko oli vieressä ja lapset saivat mennä sinne pyhäamuisin omin nokkineen. Eräänä sunnuntaina oli kirkossa tarjottu ehtoollista ja kuusivuotias ei sitä ymmärtänyt, miksi kaikki eivät päässeet siitä osalliseksi. Kotiin tultua tyttöni vaikutti vihaiselta ja kun kysyttiin syytä moiseen suuttumukseen, syykin sitten selvisi. "Muille tarjottiin jotain ja kovasti ne näytti nauttivan." Parvekkeelle ei oltu tarjoiltu mitään, kertoi tytär.

Sauna, joka oli nimeltään Yleinen sauna oli asukkaiden varsinainen pesupaikka ja siellä käytiinkin peseytymässä. Miten mukavalta se äidistä tuntui kun sai pesun jälkeen pukea pienokaisilleen lämpi-

mät puhtaat laamapaidat päälle ja ostaa joskus pullo Pyynikin Helmeä janojuomaksi.

Kerran eräs saunoja kysyi minulta, että kerkesittekö rouva lainkaan itseänne pestä. Sain vain, että heitin vähän vettä päälleni.

Huoneenvuokralautakunta osoitti antamallaan lapulla perheellemme isomman asunon, 3 huonetta ja keittiön, vuonna 1952. Siellä oli sisäwc ja jopa kylpyamme. Vesi lämpesi siihen kuumavesiboilerissa. Keskuslämmitystä ei ollut. Kaakeliuunit ja hella lämmitettiin puilla.

Meistä tuli suurperhe, sillä sisareni sekä vanhempani muuttivat asumaan kanssamme. Silloin elettiin olympiavuotta ja Armi Kuuselan miss Universum -aikaa.

Nyt katsellessani Juhanuskylän maisemia parvekkeeltamme muistelin mennyttä aikaa, jolloin kauniina kesä-sunnuntaina pakattiin eväskoriin leipää ja maitoa ja lähdettiin lasten kanssa Näsijärven rannalle koko päivän kestäväälle retkelle. Silloin tingittiin kaikesta ja eipä kellään sen kummempaa ollut. Aika oli toinen.

Tampereen seudun sukututkimusseuran kirjoituskilpailun 1998 satoa



*Tampereen seudun sukututkimusseura
järjestää jäsenilleen syksyllä 1999
kaksi tietokonekurssia*

Internet-kurssi sukututkijoille

- ♦ tiistaina 5. lokakuuta 1999 klo 17.00–20.00,
Tampereen yliopiston mikroluokka 3, Kalevantie 4
- ♦ kurssin hinta varsinaisilta oppilailta 100 mk ja
kuunteluoppilailta 25 mk
- ♦ opettajina Johanna Kurela ja Minna Savola

Kurssi soveltuu sellaisille sukututkijoille, jotka osaavat käyttää tietokonetta, mutta jotka eivät aikaisemmin ole käyttäneet internetiä. Kurssilla opitaan internetin käytön alkeet ja harjoitellaan HisKi-tietokannan tehokasta käyttöä.

Mukaan mahtuu 11 varsinaista oppilasta, joilla on käytössään oma tietokone, ja 3 kuunteluoppilasta, jotka seuraavat opetusta, mutta eivät itse käytä konetta.

Ilmoittautumiset viimeistään 28. syyskuuta 1999 Johanna Kurelalle, puh. 03–261 2292.

- ♦ tiistaina 19. ja torstaina 21. lokakuuta 1999 klo 17.00–20.00
Tampereen yliopiston mikroluokka 3, Kalevantie 4
- ♦ kurssin hinta varsinaisilta oppilailta 180 mk ja
kuunteluoppilailta 25 mk
- ♦ opettajina Johanna Kurela ja Minna Savola

Tietokoneen käytön peruskurssi

Kurssi on tarkoitettu sukututkijoille, jotka eivät aikaisemmin ole käyttäneet tietokonetta. Ensimmäisenä iltana harjoitellaan Word-tekstinkäsittelyohjelman käyttöä ja toisena iltana opitaan internetin käytön alkeet.

Kurssille otetaan 11 varsinaista oppilasta, joista jokaiselle on varattu käyttöön oma tietokone. Mukaan otetaan myös 3 kuunteluoppilasta, jotka seuraavat opetusta, mutta eivät itse harjoittele koneella.

Ilmoittautumiset viimeistään 28. syyskuuta 1999 Johanna Kurelalle, puh. 03–261 2292.

*Kursseille ovat sydämellisesti tervetulleita myös sellaiset,
jotka pelkäävät tietokoneita!*

Artikkelit

Pekka Nuottajärvi Puheenjohtajan palsta	1
Ari Vesola Kevätretki kukkivaan Helsinkiin	2
Kimmo Kemppainen Tyrvään Pyhän Olavin kirkon seinä- maalausten tulkintaa sukututkijan näkökulmasta	5
Eino Koskinen Purjehtiva suku	8
Pekka Nuottajärvi Sukututkimusseura Kustaan Messuilla – Herrasväkeäkin tuli käymään	12
Minna Savola Sukututkijat verkossa – Ensimmäinen sukututkijoiden internet-kurssi oli menestys	14
Eino Koskinen Virolaiset sukututkijat toukokuussa 1999 Tampereella – Virossa sukututkimus on vaikeaa	15
Johanna Kurela Jäsenkysely paljasti hämäläiset juuremme & hyvät tietokoneenkäyttötaidot	18
Helvi Salonen Asuttiin osakeittiössä	22